պէ», «թավերն» եւ ոչ թէ «դավերն» կամ «տավերն»)։

* * *

Վերջին խնդիր մը, նոյնքան եւ աւելի կարեւոր, եւ որուն վրայ մեր դրողները դեռ չեն դարձուցած այն բոլոր ուշադրութիւնը որուն արժանի է, իգականի խնդիրն է։ Հայերէնը իգական չունի, եւ տարի ոճի յատկութեան դէմ մեծ արգելք մըն է։ Խօսքը բառերու սեռ ունենալուն վրայ չէ, որ աւելորդ դարդ մըն է, այլ էական դերանուններու սեռին վրայ, որ անհրաժեշտ բան մըն է. անգլիերէնը բառերու սեռ չունի, բայց երկսեռ (եւ նոյն իսկ եռասեռ, իգական, արական եւ չէզոք) էական եւ ստացական դերանուններ ունի։ Հայերէնի մէջ միակ դերանուն մը կը ծառայէ կինն ու այրը նշանակելու։ Ինչո՞ւ չգտրմանել այդ պակասը։ որքան ալ այդ նորութիւնը յանդուգն ըլլայ, կարելի է զայն ընդունիլ։ Որովհետեւ էական պէտքի մը գոհացումը կը բերէ։ Այդ նորամուծութիւնը մասամբ [illegible]ուած է արդէն հայերէնի մէջ եւ պահպանուած։ «ուէի» իգականացուցիչ մասնիկը, որ ոսկեդարու հայերէնին մէջ չատ քիչ կը գործածուէր, սարաձուած եւ սովորական դարձած է արդի հայերէնին մէջ (ֆրանսուէի, դերասանուէի, ուսուցչուէի, պարուէի, եւն)։ Դերանունին համար, Ունիթարիները փորձած են «նէ, ներա, Նէմա», եւն ձեւը՝ միջնադարեան հայերէնի մէջ մոցնելու եւ չեն յաջողած։ Դարձեան եւ Բերլինի, մէկ քանի տաճկահայ վիպասաններ ասկից 20-30 տարի առաջ, նոյն ձեւը փորձած են դարձեալ, եւ չատ հաւանականաբար պիտի յաջողէին, եթէ «նա»ի տեղ «ան»ը չտիրէր։ Մեր աշխարհաբարին համար ես կ'առաջարկեմ «էն, էնի, էնկա, էնոր, էնկից, էնով, էնոնք», եւն ձեւը գործածել իգականի համար «ան, անոր»ը վերապահելով արականին։ այդ «էն, էնոր» եւն ձեւը արդէն գոյութիւն ունի ժողովրդական լեզուին մէջ, «ան, անոր» ձեւին հետ։ կրնանք մին իբր արական եւ միւսն իբր իգական գործածել։ Աւելորդ է չէզոքի համար դատ ձեւ ստեղծել, ինչպէս եւ ստացական դերանուններու համար։ ատի նուազ անհրաժեշտ է եւ գժուարընդունելի։ Մեր աշխարհաբարին համար էական պակասի մը լրացումը պիտի ըլլար ատի, եւ առանց ո եւ է խորհրդութիւն բերելու՝ պիտի աւելցնէր անոր յատկութիւնը։ պիտի չտիպուէինք միշտ պատմուածքի մը մէջ «կին»ը, «աղջիկը» բառերը կրկնելու, կամ յաճախ կիներուն անունը տալու՝ որպէսզի չփոթութիւն յառաջ չգայ։ եւ յետոյ, իգականն ընդունելով, պիտի ապացուցանէինք թէ քանիներորդ դարու Հայերը, եթէ չատ բաներու մէջ վար են իրենց Հայկազեան կամ Արշակունի նախնիքներէն, գոնէ «կանթիրի»ի մէջ կը դերազանցեն զանոնք։

ԱՐՇԱԿ ՉՕՊԱՆԵԱՆ

Ց. Դ. — Պիտի հրատարակենք «Անահիտ»ի մէջ այն բոլոր թերթ ու դէմ կարծիքները զոր մեր պաշտօնակիցները պիտի հաճին մեզի հաղորդել այս յօդուածին մէջ յայտնուած գաղափարներուն եւ առաջարկութեանց նկատմամբ։

ՎՐԻՊԱԿ։ — Էջ 95, սիւնակ ա., տող 16, «վիպիս պէտք է ըլլայ «վիպքիս»։ Նոյն սիւնակ, տող 34 «Դաւաթի» պէտք է ըլլայ «Դաւիթի»։ Էջ 98 սիւնակ բ, տող 11, «Նոյն ասեն», պէտք է ըլլայ «Նոյն այն»։ Նոյն սիւնակ, տող 17, «քաղաքակրթութեան», պէտք է ըլլայ «քաղաքակրթութիւն»։ Էջ 100, սիւնակ ա, տող 47, «թէ՛ ֆրանսերէնը, պէտք է ըլլայ «թէ՛ ֆրանսերէնը (կամ իտալերէնը, անգլերէնը, եւն)»։ Նոյն էջ, սիւնակ բ տող 4. «ինչու գործածել», պէտք է ըլլայ «ինչու չգործածել»։ Նոյն սիւնակ, տող 14, «տերբայիէն», պէտք է ըլլայ «տերբայիէն»։ Նոյն սիւնակ, տող 36, «քանանուս տեսնը» պէտք է ըլլայ «քանանուս տեսնա»։ Նոյն սիւնակ, տող 46-47 «յատկացիչը յատկացուցիչէն առաջ» պէտք է ըլլայ «յատկացուցիչը յատկացիչէն առաջ»։

* * *

(ՆԱԴԻՍՈՆԻՑ)

Երազում տեսայ գիշերուայ երկինք
Եւ նորա վերայ չողչողուն աստղեր,
Եւ բաց-կապուտակ լրճակի վերայ
Բաց-կանաչագոյն լացող ուռիներ։
Եւ ամբողջ թաղուած եղրեւանու մէջ
Փոքունը եւ դու լուսամտի մօտին։
Սպիտակ ըզգեստով գլուխդ խոնարհած,
Գեղեցիկ, գուշատ, դէմքդ տիրագին։։։
Դու լալիս էիր։։։ Եւ գոհար չիթեր
Ցայտում էին քո վըճիտ աչերից,
Եւ արտօսր էին թափում սեղ վարդեր,
Սոխակի ողբն էր լըսւում թըփերից։
Եւ իբրաքանչիւր նոր արցունքի հետ,
Ստորեւ բազդրաբոյր կանանչ պարտիզում,
Լուսաստրտիկը վառում էր առկայծ։
Եւ ջինջ երկինքը ատղ էր գըլորում։

ԳՐԻԳՈՐ ԱՆՈՓԵԱՆ

Ժրնեւ, 28 ապրիլ, 1902

digitised by A.R.A.R.@